

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д-р Марияна Тонева Кузманова,*
катедра "Управление", УНСС, гр. София,
професионално направление 3.7 Администрация и управление,
научна специалност "Социално управление"

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *научна специалност* "Управление" в УНСС, професионално направление 3.7 Администрация и управление, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки.

Автор на дисертационния труд: *Гергана Иванова Колева*

Тема на дисертационния труд: ***"Възможности за приложение на "дизайн мисленето" в управлението на български стопански организации"***

Научни ръководители:

проф. д-р Матилда Иванова Александрова - Бошнакова

проф. д.ик.н. Диана Иванова Георгиева

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1341/25.05.2023 г. на Зам.-ректора по НИД и МС на УНСС

1. Информация за дисертанта

Дисертантката Гергана Колева се е обучавала по докторска програма към катедра "Управление", факултет "Управление и администрация" на УНСС по научна специалност "Управление" съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД и МС на УНСС № 1713/ 29.06.2022 г. Обучението е осъществено в свободна форма през периода от юни 2022 г. до май 2023 г.

През 2001 г. Гергана Колева получава диплома за магистър, технолог - конструктор, от ЮЗУ "Неофит Рилски" - Благоевград, както и за професионална квалификация - учител.

Дисертантката е работила като хоноруван асистент в катедра "Интерииор и дизайн на мебели" при ЛТУ и в катедра "Управление" на УНСС.

Гергана Колева е изпълнила в срок и качествено изискванията, включени в индивидуалния ѝ план за обучение в докторантура.

2. Обща характеристика на представения проект на дисертационен труд

Дисертационният труд е разработен в обем от 215 страници и приложения (77 страници). Неговата структура включва използвани означения и нотации, речник на използваните съкращения, увод, три глави, заключение, списък на фигурите, списък на таблиците, списък на публикациите по дисертационния труд, използвани източници, приложения. Трябва да се отбележи, че структурата на разработката е логически добре построена и балансирана.

Концепцията "дизайн мислене" (ДМ) се разглежда като модерен иновационен процес, посредством който се търсят възможности за стимулиране на иновациите и развитието в съвременните бизнес организации. По този начин те разработват практически решения, свързани с непрекъснатите промени в бизнес средата по линия на глобализацията на бизнеса, промените в потребителските вкусове и предпочитания, ускорената конкуренция и др. Всичко това илюстрира актуалността на изследваната в дисертационния труд проблематика.

В увода авторката формулира *целта на разработката*: "Основната цел на дисертационния труд е да се идентифицират областите на приложение на ДМ в българските стопански организации, като се разкрият възможностите за прилагането му в тяхното управление, включително при

разработването на стратегии и оперативни управленски дейности. (стр. 13)
За постигане на целта са формулирани 5 задачи.

Историческият преглед по темата обхваща периода от средата на 20^{-ти} век до 20^{-те} години на 21^{-ви} век. Използваните статистически данни са от периода 2010 - 2022 г.

Емпиричните проучвания са извършени в Р България и обхващат: за първото проучване - 190 случайни респонденти; за второто пилотно проучване - 68 респонденти, ръководители на стопански организации от различни индустрии; за третото специализирано проучване - 82 респонденти, които са представители на съответни управленски позиции от различни организации.

На стр. 12 е формулиран *предметът на изследването*, свързан с "възможните механизми и практики за прилагане на ДМ в управлението на български стопански организации".

Обект на изследването на дисертационния труд са "български стопански организации от различни сектори на икономиката, с различни характеристики, предмет на дейност, брой заети, жизнен цикъл и финансови резултати" (стр. 12).

На стр. 15 е формулирана *основната изследователска теза*: " ... прилагането на ДМ в БСО (българските стопански организации) като управленски подход допринася за повишаване на ефективността на управленските решения, насочени към адаптиране на БСО към съвременните динамични и комплексни условия на бизнес средата, и водещи към постигане на удовлетворяващи заинтересованите страни производствени и пазарни резултати." Във връзка с тезата са представени 3 изследователски хипотези.

В увода са посочени разнообразни теоретични и емпирични методи, използвани в рецензирания дисертационен труд: анализ, синтез, сравнение, индукция, дедукция, анкетиране, метод на фокусните групи, експертни оценки, графични методи и др.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В *първа глава* на дисертационния труд са представени теоретико-методологическите въпроси на дизайн мисленето. След задълбочения литературен преглед на неговата същност, са критично анализирани моделите и методическите инструменти на процеса "дизайн мислене".

Акцентът е поставен върху процесните цикли и интерпретации. Обосновава се връзката на ДМ с иновациите и проектното управление. В края на главата са систематизирани теоретични обобщения.

Втора глава е посветена на методическата рамка на изследването. Представени са структурата и елементите на използваната методика, в рамките на която се проведени четири проучвания (две пилотни, специализирано и същинско). На тази основа е представен модел на въздействието на ДМ върху стопанските резултати.

Висока оценка заслужава *трета глава*. В нея авторката представя и анализира резултатите от проведените емпирични проучвания в областта на ДМ. Апробиран е авторският концептуален модел на въздействието на ДМ върху стопанските резултати. Изведени са зависимости и данни, направени са изводи и са формулирани конкретни препоръки за приложение на ДМ в управлението на стопански организации в страната.

В *заключението* са представени обобщения и направления за бъдещи изследвания.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси.

Могат да бъдат посочени следните научни и научно-приложни приноси:

Проведен е критичен анализ на осъществените в страната научни проучвания в областта на разработването и прилагането в практиката на метода ДМ.

Разработени са авторска методика и инструментариум за провеждане на анкетно проучване сред заинтересовани страни относно особеностите и възможностите на прилагането на ДМ в различни управленски процеси.

На базата на проведено авторско емпирично изследване сред представители на български стопански организации са идентифицирани възможности за прилагане на ДМ в практиката.

Разработен и апробиран е авторски концептуален модел за въздействието на ДМ върху бизнес резултатите на БСО.

5. Оценка на публикациите по дисертацията.

В списъка на публикациите в автореферата са включени 3 самостоятелни публикации, които отразяват съществени аспекти на дисертационния труд.

6. Оценка на автореферата.

Авторефератът е разработен в обем от 49 страници. Той отразява адекватно структурата на дисертационния труд и постигнатите в него резултати.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Докторантката се е съобразила в голяма степен с критичните бележки и препоръки, направени по време на вътрешната защита, и е отстранила допуснатите правописни и граматически грешки.

Препоръчвам на авторката да продължи своите изследвания, свързани с ДМ, което, от своя страна, би било особено полезно за управленските теория и практиката на БСО в страната.

Към докторантката имам следния въпрос: Кои са най-често срещаните трудности, свързани с успешното прилагане на ДМ в практиката?

8. Заключение

Рецензираният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р България и на Правилника за неговото приложение, включително на изискванията на УНСС в разглежданата област. Той представлява оригинално и самостоятелно научно изследване.

Ето защо препоръчвам на членовете на Научното жури да подкрепят присъждането на образователната и научна степен "доктор" на докторантката **Гергана Иванова Колева** по професионално направление 3.7 Администрация и управление, научна специалност „Управление“, въз основа на дисертационния ѝ труд *"Възможности за приложение на "дизайн мисленето" в управлението на български стопански организации"*.

София, 03.06.2023 г.

Подпис:
/проф. д-р М. Кузманова/

REVIEW

From: Prof. Dr. Mariyana Toneva Kuzmanova,
Management Department, UNWE, Sofia,
professional management 3.7 Administration and management,
scientific specialty "Social Management"

Regarding: dissertation work for the award of the educational and scientific degree "doctor" in the scientific specialty "Management" at UNWE, professional direction 3.7 Administration and management, field of higher education 3. Social, economic and legal sciences.

Author of the dissertation: *Gergana Ivanova Koleva*

Topic of the dissertation: **"Possibilities for the application of "design thinking" in the management of Bulgarian business organizations"**

Scientific supervisors:

Prof. Dr. Matilda Ivanova Alexandrova - Boshnakova

Prof. D.Sc. Diana Ivanova Georgieva

Grounds for presenting the review: participation in the composition of the scientific jury for the defense of the dissertation according to Order No. 1341/ 25.05.2023 of the Vice-Rector for Research and Social Sciences of the UNWE.

1. Information about the dissertation student.

Gergana Koleva, a doctoral student, was trained in a doctoral program at the Department of Management, Faculty of Management and Administration of UNWE, majoring in Management, according to the Order of the Vice-Rector for Research and Social Sciences of UNWE No. 1713/ 29.06.2022. The training was carried out in free form during the period from June 2022 to May 2023.

In 2001, Gergana Koleva received a master's degree, technologist - designer, from the Neofit Rilski Secondary School - Blagoevgrad, as well as a teacher's professional qualification.

The dissertation student worked as a part-time assistant in the "Interior and Furniture Design" department at LTU and in the "Management" department at UNWE.

Gergana Koleva fulfilled the requirements included in her individual study plan in doctoral studies on time and in good quality.

2. General characteristics of the presented thesis project.

The dissertation was developed in a volume of 215 pages and appendices (77 pages). Its structure includes used symbols and notations, glossary of used abbreviations, introduction, three chapters, conclusion, list of figures, list of tables, list of publications on the dissertation work, sources used, appendices. It should be noted that the structure of the development is logically well built and balanced.

The concept of "design thinking" (DT) is seen as a modern innovation process, through which opportunities are sought to stimulate innovation and development in modern business organizations. In this way, they develop practical solutions related to the continuous changes in the business environment along the lines of business globalization, changes in consumer tastes and preferences, accelerated competition, etc. All this illustrates the relevance of the issues studied in the dissertation work.

In the introduction, the author formulates *the purpose of the development*: "The main purpose of the dissertation work is to identify the areas of application of DT in Bulgarian business organizations, revealing the possibilities for its application in their management, including the development of strategies and operational management activities (page 13). To achieve the goal, 5 tasks have been formulated.

The historical overview of the topic covers the period from the mid-20th century to the 20s of the 21st century. The statistical data used are from the period 2010 - 2022.

The empirical studies were carried out in the Republic of Bulgaria and cover: for the first study - 190 random respondents; for the second pilot study - 68 respondents, heads of business organizations from various industries; for the third specialized survey - 82 respondents who are representatives of relevant management positions from different organizations.

On page 12, *the subject of the study* is formulated, related to "possible mechanisms and practices for applying DT in the management of Bulgarian business organizations".

The research object of the dissertation work is "Bulgarian business organizations from different sectors of the economy, with different characteristics, subject of activity, number of employees, life cycle and financial results" (p. 12).

On page 15, *the main research thesis* is formulated: "... the application of DT in BSO (Bulgarian business organizations) as a management approach contributes to increasing the effectiveness of management decisions aimed at adapting BSO to the modern dynamic and complex conditions of the business environment, and leading to the achievement of stakeholder-satisfying production and market outcomes." In connection with the thesis, 3 research hypotheses are presented.

The introduction indicates a variety of theoretical and empirical methods used in the peer-reviewed dissertation project: analysis, synthesis, comparison, induction, deduction, surveying, focus group method, expert evaluations, graphic methods, etc.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results.

The *first chapter* of the dissertation presents the theoretical and methodological issues of design thinking. After the in-depth literature review of its nature, the models and methodological tools of the "design thinking" process are critically analyzed. Emphasis is placed on process cycles and interpretations. The relationship of DT with innovation and project management is substantiated. Theoretical summaries are systematized at the end of the chapter.

The *second chapter* is devoted to the methodological framework of the study. The structure and elements of the used methodology are presented, within which four studies were conducted (two pilot, specialized and real). On this basis, a model of the impact of DT on economic results is presented.

The *third chapter* deserves high evaluation. In it, the author presents and analyzes the results of the conducted empirical studies in the field of DT. The author's conceptual model of the impact of DT on economic results has been tested. Dependencies and data have been derived,

conclusions have been drawn and concrete recommendations have been formulated for the application of DT in the management of economic organizations in the country. In *the conclusion*, summaries and directions for future research are presented.

4. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions.

The following scientific and scientific-applied contributions can be mentioned:

A critical analysis of the scientific studies carried out in the country in the field of development and practical application of the DT method was carried out.

The author's methodology and toolkit have been developed for conducting a survey among interested parties regarding the features and possibilities of the application of DT in various management processes.

On the basis of the author's empirical research conducted among representatives of Bulgarian business organizations, opportunities for applying DT in practice have been identified.

An author's conceptual model for the impact of DT on the business results of BSO is developed and approved.

5. Evaluation of dissertation publications.

The list of publications in the abstract includes 3 independent publications that reflect essential aspects of the dissertation work.

6. Evaluation of the abstract.

The abstract is developed in a volume of 49 pages. It adequately reflects the structure of the dissertation work and the results achieved in it.

7. Criticisms, recommendations and questions.

The doctoral student has complied to a large extent with the critical notes and recommendations made during the internal defense, and has corrected the spelling and grammatical errors.

I recommend the author to continue her research related to DT, which, in turn, would be particularly useful for management theory and the practice of BSO in the country.

I have the following question for the doctoral student: What are the most common difficulties associated with the successful implementation of DT in practice?

8. Conclusion.

The peer-reviewed dissertation meets the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Rules for its Application, including the requirements of the UNWE in the field under consideration. It represents original and independent scientific research.

That is why I recommend to the members of the Scientific Jury to support the awarding of the educational and scientific degree "Doctor" to the doctoral student **Gergana Ivanova Koleva** in professional direction 3.7 Administration and Management, scientific specialty "Management", based on her dissertation "*Possibilities of applying "Design Thinking" in the management of Bulgarian business organizations*".

Sofia, 03/06/2023

Signature:
/prof. Dr. M. Kuzmanova/